

Offentlig
ISBN nr. 978-82-93150-23-7

**Eierskap og organisering av
utenlandsforbindelser i Europa**

**På oppdrag fra Agder Energi
november 2012**

Om prosjektet		Om rapporten:	
Prosjektnummer:	AGE-2012-2	Rapportnavn:	Eierskap og organisering av utenlandsforbindelser i Europa
Prosjektnavn:	Bistand høring UF	Rapportnummer:	2012-25
Oppdragsgiver:	Agder Energi	ISBN-nummer	978-82-93150-23-7
Prosjektleder:	Åsmund Jenssen	Tilgjengelighet:	Offentlig
Prosjektdeltakere:	Silje Elise Harsem	Ferdigstilt:	9. november 2012
	Frank Krönert		
	Justin Wolst Håkon Taule		

Brief summary in English

In this report, we present the results of a survey of legislation and organisational models for ownership of Transmission System Operators (TSOs) and interconnectors in selected EU countries. We find that there are several models for ownership and organisation of TSOs in general and interconnectors in particular. In some countries, interconnectors are the sole responsibility of the TSO, while in other countries non-TSO involvement is possible. In the UK, joint ownership of onshore transmission and interconnectors is explicitly prohibited. Historically, we observe that interconnector projects are initiated and built by a variety of power system participants, including commercial utilities and generators.

Om THEMA Consulting Group

Øvre Vollgate 6 0158 Oslo Foretaksnummer: NO 895 144 932 www.t-cg.no	THEMA Consulting Group tilbyr spesialistkompetanse innenfor markedsanalyse, markedsdesign og strategirådgivning for energi- og kraftbransjen.
--	---

INNHold

SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER.....	5
1 INNLEDNING.....	7
2 ORGANISERING AV SYSTEMANSVARET.....	8
3 EIERSKAP TIL UTENLANDSFORBINDELSER.....	10
3.1 Sverige.....	10
3.2 Danmark.....	10
3.3 Finland.....	10
3.4 Storbritannia.....	10
3.5 Tyskland.....	11
3.6 Nederland.....	11
3.7 Belgia.....	11
3.8 Frankrike.....	12
4 EKSISTERENDE OG PLANLAGTE UTENLANDSFORBINDELSER.....	13
4.1 Eksisterende forbindelser.....	13
4.2 Planlagte forbindelser.....	14
REFERANSER.....	17

SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER

Bakgrunn og problemstilling

Olje- og energidepartementet har i et høringsutkast foreslått at eierskap til utenlandsforbindelser mellom Norge og andre land skal begrenses til systemansvarlig (Statnett) eller foretak der systemansvarlig har bestemmende innflytelse. Agder Energi har i den forbindelse bedt THEMA Consulting Group om å gjennomføre en kartlegging av ulike spørsmål knyttet til eierskap og organisering av utenlandsforbindelser i europeiske land. Vi har sett på følgende spørsmål:

- Systemansvarlige nettselskaper – eierskap og organisering
- Lovverk vedrørende eierskap til sentralnett og utenlandsforbindelser
- Eierskap til eksisterende og planlagte utenlandsforbindelser

Utvalget av land omfatter Sverige, Finland, Danmark, Storbritannia, Tyskland, Nederland, Belgia og Frankrike. I tillegg har vi sett på eierskap og organisering av systemansvaret i Østerrike.

Variierende organisering og eierskap til systemansvarlige nettselskaper

Systemansvarlige nettselskaper er organisert på forskjellige måter i ulike europeiske land. Noen viktige observasjoner er følgende:

- I Tyskland, Østerrike og Storbritannia er systemansvaret fordelt på flere selskaper. I de øvrige landene er det ett systemansvarlig nettselskap.
- I Sverige, Frankrike, Nederland og Danmark er de systemansvarlige nettselskapene heleid av de respektive statene. Staten er dominerende eier også i Finland. I de øvrige landene er eierskapet blandet. I Storbritannia, Østerrike, Belgia og Tyskland er det et stort innslag av børsnotert privat eierskap.
- I nesten alle landene vi har sett på, er det samme selskap som eier (hoveddelen av) sentralnettet og som er systemoperatør (ansvarlig for driftskoordineringen og den kontinuerlige balansen mellom forbruk og produksjon). Unntaket er Skottland og Wales, der National Grid er systemoperatør og selve sentralnettet eies av Scottish Power og SSE.

Betydelige forskjeller i adgangen til å eie utenlandsforbindelser

Grovt sett er det tre hovedmodeller for eierskap til utenlandsforbindelser i landene vi har sett på:

1. Monopol på bygging av sentralnett og utenlandsforbindelser for det systemansvarlige nettselskapet (Sverige, Belgia, Frankrike).
2. Prinsipiell adgang/ikke eksplisitt forbud for andre enn det systemansvarlige nettselskapet til å eie utenlandsforbindelser (Tyskland, Nederland, Danmark, Finland).
3. Tvungent skille mellom eierskap til sentralnett og utenlandsforbindelser (Storbritannia).

De rene monopolløsningene har røtter 10-15 år tilbake i tid og er ikke motivert av den seneste utviklingen i EUs lovverk. Når det gjelder Storbritannia, er det mulig for systemansvarlig å eie utenlandsforbindelser, men det må i så fall organiseres i egne datterselskaper som er atskilt fra den regulerte virksomheten på land både juridisk, regnskapsmessig og organisatorisk.

Et mangfold av aktører har initiert og bygd utenlandsforbindelser historisk

Utenlandsforbindelser mellom landene i Norden og rundt Nordsjøen og Østersjøen har vært et sentralt tema i utviklingen av kraftmarkedene i Nordvest-Europa de siste 20 årene. Vår kartlegging inkluderer både eksisterende, skrinlagte og planlagte prosjekter.

Systemansvarlige nettselskaper har vært sentrale i mange av prosjektene, men vi finner også flere eksempler på prosjekter som er initiert og til dels også bygd ut av kommersielle

markedsaktører. I Norge har for eksempel Statkraft og andre store kraftprodusenter vært initiativtakere til flere Tysklands kabler og prosjektet som etter hvert ble realisert som NorNed. I Finland ble Estlink bygd ut som et kommersielt prosjekt i regi av kraftprodusenter, men skal overtas av de systemansvarlige nettselskapene i Finland og Estland i 2013. Tilsvarende ble forbindelsen mellom Sverige og Polen bygd ut i fellesskap mellom Svenska Kraftnät, Vattenfall og polske PSE (dengang et integrert energiselskap), og er i dag eid av Svenska Kraftnät og den polske systemoperatøren PSE-Operator. Forbindelsen mellom Sverige og Tyskland (Baltic Cable) ble bygd ut i regi av kommersielle aktører og er i dag eid av Statkraft.

1 INNLEDNING

Olje- og energidepartementet har i et høringsnotat foreslått endringer i energiloven, som blant annet vil innebære begrensninger på hvem som kan eie utenlandsforbindelser mellom Norge og andre land. Spesifikt foreslås det at bare systemansvarlig (i dag Statnett), eller et foretak der systemansvarlig har bestemmende innflytelse, kan få konsesjon for utenlandsforbindelser. I denne rapporten gir vi en oversikt over eierskap og organisering av utenlandsforbindelser i utvalgte europeiske land. Vi dekker følgende tema:

- Systemansvarlige nettselskaper – eierskap og organisering
- Lovverk vedrørende eierskap til sentralnett og utenlandsforbindelser
- Eierskap til eksisterende og planlagte utenlandsforbindelser

Følgende land er omfattet i oversikten: Sverige, Finland, Danmark, Storbritannia, Tyskland, Nederland, Belgia, Frankrike og Østerrike (i sistnevnte land bare eierskap og organisering) .

Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Agder Energi som underlag til selskapets høringsuttalelse.

2 ORGANISERING AV SYSTEMANSVARET

Nedenfor gir vi en oversikt over systemansvarlige nettselskaper i de utvalgte landene.¹

Tabell 1: Systemansvarlige nettselskaper og eierskap i utvalgte land

Land	Systemansvarlig nettselskap	Eierskap
Sverige	Svenska Kraftnät	Den svenske staten
Danmark	Energinet.dk	Den danske staten
Finland	Fingrid	Den finske staten (41,56 prosent av kapitalen, 51,42 prosent av stemmene), forsikringsselskaper og finansinstitusjoner
Storbritannia England og Wales	National Grid	Privat børsnotert
Storbritannia Skottland	National Grid systemoperatør Scottish Power og SSE sentralnettseiere	Privat børsnotert (National Grid og SSE) Iberdrola (privat børsnotert, Scottish Power)
Tyskland	TenneT	TenneT (den nederlandske staten)
	Amprion	RWE (25,1 prosent, børsnotert integrert energiselskap), banker og forsikringsselskaper
	50Hertz	Elia (60 prosent, belgisk systemoperatør, børsnotert, deleid av belgiske kommuner) og IFM (40 prosent, australsk infrastrukturfond)
	TransnetBW ²	Energie Baden-Württemberg (integrert energiselskap med hovedeiere delstaten Baden-Württemberg og OEW, en sammenslutning av kommuner og myndigheter i delstaten, en liten andel er børsnotert)
Nederland	TenneT	Den nederlandske staten
Belgia	Elia	Børsnotert (52,1 prosent), belgiske kommuner via felles holdingselskaper (47,9 prosent)
Frankrike	RTE	EdF (integrert energiselskap, heleid av den franske staten)
Østerrike	APG (Austrian Power Grid)	Verbund AG (51 prosent eid av den østerrikske staten, 49 prosent børsnotert)
	VÜN (Vorarlberg Übertragungsnetz GmbH)	51 prosent Vorarlberg fylke, 49 prosent Vorarlberger Energienetz GmbH

¹ Med systemansvarlige nettselskaper mener vi selskaper som både eier sentralnettet og har systemansvaret, det vil si ansvaret for den kontinuerlige balansen mellom produksjon og forbruk. Det eneste unntaket er organiseringen av systemansvaret i Skottland, der operatørskap og eierskap er atskilt.

² Tidligere EnBW Transportnetze (inntil 1. mars 2012).

Vi gjør oppmerksom på at de systemansvarlige nettselskaperenes ansvar varierer med hensyn til spenningsnivå. For eksempel omfatter sentralnettene i Storbritannia anlegg med spenningsnivå fra 275 kV og oppover. I Nederland er TenneT eiere av alt transmisjonsnett over 110 kV. Selskapene er derfor ikke direkte sammenlignbare med hensyn til oppgaver og roller. Samtlige av selskapene i tabellen har imidlertid systemansvar og/eller eierskap til nett på de høyeste spenningsnivåene i sine respektive land.

3 EIERSKAP TIL UTENLANDSFORBINDELSER

I dette kapitlet gir vi en oversikt over juridiske krav til eierskap i sentralnettet og utenlandsforbindelser.

3.1 Sverige

I henhold til den svenske ellagen (SFS 1997:857) kreves det nettkonsesjon for investeringer i sentralnettet ("stamnätet") og utenlandsforbindelser. Beslutningsmyndigheten ligger hos den svenske regjeringen. Bare stamnettsselskaper kan få nettkonsesjon for utenlandsforbindelser, eller en juridisk person der et stamnettsselskap har bestemmende innflytelse. Det kan gjøres unntak for forbindelser av mindre betydning (i praksis anlegg på lavere spenningsnivåer i distribusjonsnettet). Det er mulig for andre aktører å søke sertifisering som stamnettsselskap i henhold til Lag om certifiering av stamnåtsföretag för el (SFS 2011:710). Merk imidlertid at den svenske ellagen i 1. kap §5b definerer stamnettsselskap som

"den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav."

I praksis innebærer dette at Svenska Kraftnät er den eneste aktuelle eieren og utbyggeren av utenlandsforbindelser i sentralnettet på svensk side. Utenlandsforbindelser fra før ellagen trådte i kraft, er imidlertid unntatt.

Bestemmelsene om utenlandsforbindelser i det svenske lovverket ble innført allerede på slutten av 1990-tallet (se blant annet SFS 1998:1651).

3.2 Danmark

I henhold til loven om elforsyning § 22a kan etablering av en ny kraftledning på alle spenningsnivåer i sjøterritoriet og den eksklusive økonomiske sonen, samt vesentlige endringer i eksisterende overføringsnett bare gjøres etter tillatelse fra klima-, energi- og byggministeren. Ved kraftledninger med spenning over 100 kV, kreves også tillatelse etter samme lov § 21. § 21 sier som § 22a at det kun kan bygges eller foretas vesentlige endringer av eksisterende overføringsnett med spenning over 100 kV etter tillatelse fra klima, energi- og byggministeren.

Bestemmelsene i lov om elforsyning er ikke gjeldende for den danske sentralnettsoperatøren, Energinet.dk, eller Energinet.dks heleide datterselskap, jf. loven om Energinet.dk § 2, 2. og 3. ledd. Imidlertid stilles det krav i §4 om at utbygginger i regi av Energinet.dk skal begrunnes med økt forsyningssikkerhet, beredskapshensyn, tilknytning av fornybar energi eller utvikling av velfungerende konkurransemarkeder. Klima, energi- og byggministeren kan også stille krav om godkjenning og spesifikke vilkår knyttet til enkeltprosjekter.

Det er i prinsippet ingen restriksjoner på hvem som kan søke om tillatelse til å bygge sentralnett eller utenlandsforbindelser. Energinet.dk er imidlertid i dag eiere av det danske sentralnettet og utenlandsforbindelsene, og er i ferd med å kjøpe opp det regionale transmisjonsnettet.

3.3 Finland

Krav til investeringer i sentralnett og utenlandsforbindelser er nedfelt i Elmarknadslagen (lov 386/1995). Det stilles krav om at den som får tillatelse til å drive nettvirksomhet oppfyller tekniske, økonomiske og organisatoriske forutsetninger. Tillatelse til investeringer i utenlandsforbindelser med en spenning på over 110 kV gis av ministeriet (for tiden Arbets- og næringsministeriet).

Det er ingen begrensninger på hvem som kan søke om tillatelse til investeringer.

3.4 Storbritannia

Grunnlaget for det britiske regelverket for sentralnettsinvesteringer er elektrisitetsloven, The Electricity Act (1989, med senere endringer). Det stilles krav om en egen tillatelse ("interconnector licence") for investeringer i utenlandsforbindelser i Storbritannia. I tillegg til generelle krav knyttet

til kompetanse, økonomi og tekniske forhold er det spesifisert i lovverket at det ikke er mulig å inneha lisens til å drive produksjon, transmisjon, distribusjon eller salg av elektrisitet samtidig med en lisens til å drive en utenlandsforbindelse. Av den grunn må systemoperatøren National Grid organisere utenlandsforbindelser i egne datterselskaper. Det er ellers ingen restriksjoner på hvem som kan søke om tillatelse.

3.5 Tyskland

Tyskland er en føderalstat der vesentlige deler av lovverk og beslutningsmyndighet er lagt på delstatsnivå. Den overordnede energilovgivningen (Energiewirtschaftsgesetz) med tilhørende forskrifter er imidlertid på statlig nivå. Bestemmelsene om systemansvar og eierskap til ulike typer nettanlegg er forankret i den statlige lovgivningen.³

Det er ingen formelle begrensninger på eierskap i sentralnettet, utover krav om relevant kompetanse for å få lisens til å være operatør og eier av nettanlegg. I tillegg gjelder krav om uavhengighet, jf. EUs lovgivning på området. I prinsippet kan derfor hvem som helst søke om å få bygge ut sentralnettsanlegg. Dette gjelder også utenlandsforbindelser. Det kreves sertifisering som operatør av transmisjonsnett ("Transportnetzbetreiber") for å eie anlegg i sentralnettet.

3.6 Nederland

Det rettslige grunnlaget for transmisjonsvirksomhet er elektrisitetsloven av 1998 (Elektriciteitswet 1998). I henhold til loven utpekes det et systemansvarlig nettselskap som har ansvaret for driften av transmisjonsnettet. Transmisjonsnettet omfatter anlegg på spenningsnivåer fra 110 kV og oppover, samt vekselstrømforbindelser til andre land. Elektrisitetsloven refererer også til en egen operatørrolle for grensekryssende forbindelser som ikke er en del av det nasjonale transmisjonsnettet.

TenneT har systemansvaret og ansvar for transmisjonsnettet i dag. TenneT har i de senere årene overtatt eierskapet til de regionale transmisjonsnettene (anlegg med spenningsnivå 110 kV og 150 kV), i tillegg til anleggene på høyere spenningsnivåer som selskapet eide fra før.

Bygging og drift av utenlandsforbindelser er ikke TenneTs eneansvar. Det er mulig for andre aktører å bygge likestrømsforbindelser til andre land.

Bygging av nye anlegg inklusive utenlandsforbindelser kreves tillatelser etter flere lover. Bygging av nye forbindelser må være i samsvar med et overordnet strategisk policydokument (SEV III, strukturoversikt for elektrisitetsforsyning). I tillegg kreves det vurderinger av miljøvirkninger, arealbruk og nytte og kostnader, samt bred støtte blant nettoperatørene. I praksis gir det TenneT betydelig innflytelse over utbygging av utenlandsforbindelser.

3.7 Belgia

Bygging og drift av sentralnettsanlegg, herunder utenlandsforbindelser, er eneansvaret til det systemansvarlige nettselskapet i Belgia i henhold til elektrisitetsloven av 1999. Systemansvaret tildeles en aktør for en periode på 20 år, for tiden Elia. I likhet med andre sentralnettsanlegg inngår utenlandsforbindelser i kostnadsgrunnlaget for de regulerte inntektene til Elia. Belgiske myndigheter vurderer imidlertid endringer i det regulatoriske rammeverket i forbindelse med prosjektet NEMO, en ny forbindelse mellom Belgia og Storbritannia. Elias monopol på sentralnettsanlegg og utenlandsforbindelser har røtter tilbake til 1995 og den belgiske elektrisitetsloven av 1999.

³ Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz - EnWG).

3.8 Frankrike

RTE, det systemansvarlige nettselskapet i Frankrike, har eneansvar for drift, vedlikehold og utvikling av transmisjonsnett, herunder utenlandsforbindelser. Nettvirksomhet, inklusive utenlandsforbindelser, er definert som en offentlig tjeneste, og utenlandsforbindelser er på det grunnlaget en del av oppgavene til systemansvarlig i det franske lovverket. Investeringer i utenlandsforbindelser må godkjennes av den franske regulatoren CRE og/eller sentrale myndigheter (regjeringen).

EdF/RTEs monopol i sentralnettet har vært et viktig element i det franske lovverket siden 1990-tallet.

4 EKSISTERENDE OG PLANLAGTE UTENLANDSFORBINDELSER

I dette kapitlet gir vi en oversikt over utvalgte utenlandsforbindelser i Europa, både eksisterende og planlagte. Vi legger hovedvekten på prosjekter som er bygd ut eller planlagt etter at kraftmarkedsreformer er gjennomført, det vil si fra 1990-tallet og fram til i dag.⁴

4.1 Eksisterende forbindelser

SwePol (Sverige-Polen)⁵

SwePol ble satt i drift i 2000. Prosjektet var opprinnelig eid gjennom selskapet SwePol Link i fellesskap av Svenska Kraftnät (51 prosent), Vattenfall (48 prosent) og den polske systemoperatøren PSE-Operator, Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator SA (1 prosent). PSE-Operator er heleid av den polske staten. Vattenfalls andel ble senere redusert til 16 prosent og PSEs andel økt til 33 prosent. Pr. august 2012 var eierfordelingen Svenska Kraftnät 51 prosent og PSE-Operator 49 prosent. Med virkning fra september 2012 har Svenska Kraftnät og PSE-Operator tatt over eierskapet til henholdsvis SwePol Link AB og SwePol Link Poland direkte, slik at SwePol Link er under avvikling.

SwePol er en del av markedskoblingen i Norden fra desember 2010. Før dette tidspunktet hadde Vattenfall enerett på å benytte kabelen (kapasitet 600 MW). Prosjektet ble etablert som del av en langsiktig krafthandelsavtale mellom Vattenfall og det daværende PSE (det statlige polske kraftselskapet, der altså systemansvaret senere ble skilt ut i et eget selskap PSE-Operator).

Baltic Cable (Sverige-Tyskland)⁶

Baltic Cable (600 MW) mellom Sverige og Tyskland eies av selskapet Baltic Cable AB. Statkraft eier i dag 100 prosent av aksjene. Baltic Cable har vært i drift siden 1994, mens selskapet Baltic Cable AB ble startet i 1991. Baltic Cable ble initiert av Sydkraft (i dag E.ON) og Vattenfall på svensk side, PreussenElektra (i dag E.ON) på tysk side. Baltic Cable har vært gjennom flere endringer på eiersiden. Statkraft eide tidligere 2/3 av kabelen, E.ON 1/3, men Statkraft tok over E.ONs aksjer i 2010. Det er offentlig kjent at Statkraft vurderer å selge Baltic Cable.

Baltic Cable er en del av markedskoblingen i Norden fra mai 2010.

NorNed (Norge-Nederland)

En kraftutvekslingsavtale mellom Norsk Krafteksport AS (hvor Statkraft var den ledende aktøren) og det nederlandske produsentsamvirket SEP (Samenwerkende Electriciteits Productiebedrijf) ble inngått i januar 1994. Avtalen innebar etablering av en ny kraftkabel med kapasitet på 600 MW mellom landene. Avtalen skulle tre i kraft i 2001.

Statnett og SEP undertegnet en utbyggingsavtale for NorNed i juli 1994, og fikk konsesjon av Olje- og energidepartementet for kraftutveksling i oktober 1994. Alle konsesjoner, totalt 22, var formelt og endelig på plass i august 2000.

Kraftutvekslingsavtalen ble avviklet januar 2004. Prosjektet ble overtatt av Statnett og TenneT i 2004, som fikk rett til å utnytte resultater, konsesjoner og anskaffelsesavtaler utviklet av de tidligere NorNed-partene. NorNed fikk konsesjon i desember 2004, og ble satt i drift i 2008.

⁴ Beskrivelsen av NorNed, NSI, Viking Cable og Eurokabel er basert på NOU 1998:11 og Statnett (2004).

⁵ Se <http://www.swepolink.se> og <http://www.pse-swepolink.pl/indexe.html> for mer informasjon.

⁶ Se <http://www.balticcable.com>.

Estlink (Finland-Estland)⁷

De første planene om forbindelse mellom Norden og Baltikum ble lansert på 1990-tallet. Forhandlinger mellom Eesti Energia, Pohjolan Voima, Helsingin Energia, Granninge, Latvenegero, Statkraft og TXE Nordic Energy startet i 1999. En avtale mellom partene om utvikling av en kabel mellom Estland og Finland ble signert oktober 2001. En intensjonsavtale ble deretter signert av Eesti Energia, Pohjolan Voima, Helsingin Energia og Latvenegero mars 2003. Lietuvos Energija ble med i prosjektet i mai 2004. Kort tid senere ble selskapet AS Nordic Energy Link etablert for å gjennomføre utbyggingen og eie kabelen. AS Nordic Energy Link eies av Eesti Energia (estisk statseid energiselskap) med 39,9 prosent, Latvenegero (statseid latvisk kraftselskap) og Lietuvos Energija (offentlig latvisk kraftselskap) med 25 prosent hver, de siste 10,1 prosent er delt mellom Pohjolan Voima (den nest største kraftprodusenten i Finland og eier av 25 prosent av aksjene i Fingrid) og Helsingin Energia (Finestlink).

Estlink-forbindelsen ble innviet ved slutten av 2006, og kom i full drift i januar 2007.

Eierne av Nordic Energy Link er enige om å selge forbindelsen til de systemansvarlige nettselskapene i Estland og Finland, Elering og Fingrid, innen 2013. Estlink har tidsbegrenset unntak fra EUs krav om tredjepartsadgang.

FennoSkan 2 (Sverige-Finland)

Forbindelsen FennoSkan 2 med en kapasitet på 800 MW ble driftsatt 2011 og er eid av Fingrid og Svenska Kraftnät.⁸

BritNed⁹

BritNed ble ferdigstilt i 2011, og eies og driftes av BritNed Development Limited som er et joint venture mellom TenneT og National Grid Holdings One Plc. Sistnevnte er et datterselskap av National Grid Plc.

BritNed Development Limited er et privateid selskap, og er finansiert og driftet på et kommersielt grunnlag, uavhengig av de bakenforliggende eierens regulerte sentralnettsvirksomhet. BritNed har unntak fra EUs krav om full tredjepartsadgang for en periode på 10 år, kombinert med et tak på samlede inntekter (EU-kommisjonen, 2007).

4.2 Planlagte forbindelser

Viking Cable (Norge-Tyskland)

Viking Cable var et kabelprosjekt mellom Norge og Tyskland fra 1990-tallet. Avtalen mellom Statkraft SF og det tyske kraftselskapet PreussenElektra AG (nå E. ON) innebar først utveksling av kraft (400 MW) via deler av kablene til Danmark og gjennom det danske nettet, og fra 2003 også via en kabel mellom Norge og Tyskland på 600 MW.

Statkraft fikk kraftutvekslingskonsesjon for 600 MW i september 1993. Et 50/50 joint venture mellom Statnett og Preussen Elektra, navngitt Viking Cable, ble etablert i 1994. Viking Cable fikk norsk anleggskonsesjon for bygging og drift i 1997.

Kraftutvekslingsavtalen ble terminert høsten 2001 etter at E.ON erklærte "hardship", og prosjektet stoppet opp i desember 2001. Statkraft fikk en kompensasjon av E.ON tilsvarende 220 millioner euro.

⁷ Informasjon om Estlink-prosjektet finnes på <http://www.nordicenergylink.com>.

⁸ Se <http://www.fingrid.fi/sv/aktuellt/nyheter/Sidor/Sj%C3%B6kabeln-Fenno-Skan-2-%C3%A4r-klar-att-tas-i-bruk-p%C3%A5-Elmarknaden.aspx>.

⁹ Informasjonen om BritNed er hentet fra <http://www.britned.com>.

EuroKabel (Norge-Tyskland)

EuroKabel var del av en avtale mellom EuroKraft Norge AS og tyske EST (EuroStrom Trading GMBH) som innebar etablering av en kabel med kapasitet på 600 MW som skulle idriftsettes senest 1. januar 2003. EuroKraft Norge AS ble eid av 18 kraftselskaper, blant annet Agder Energi (15 prosent) og Trondheim Energiverk (nest størst). Selskapene bak EST var Hamburgische Elektrizitätswerke (HEW) og RWE Energie AG.

Eurokraft Norge fikk konsesjon for 600 MW kraftutveksling i mars 1995. I desember 1995 etablerte Statnett kabelselskapet EuroKabel AS med EuroStrom Trading GmbH – 50/50. EuroKabel AS fikk norsk anleggskonsesjon til i november 1997 for bygging og drift.

Kraftutvekslingsavtalen ble terminert av EST EuroStrom Trading GmbH i februar 1999, og prosjektet ble stoppet i oktober 1999. EuroKraft Norge AS begjært voldgift i juni 2000. De norske kraftselskapene fikk ca 62 millioner euro i kompensasjon.

EuroKabel og Viking Cable samarbeidet i løpet av prosjektperioden om å bygge en felles 2x600 MW forbindelse.

NSI – North Sea Interconnector (Norge-Storbritannia)

Statnett og National Grid Transco (NGT) besluttet å utvikle prosjektet NSI i fellesskap i 1996. Prosjektet var basert på leie av kapasitet til kommersielle aktører på langsiktige kontrakter, med en planlagt kapasitet på 1200 MW. Lånefinansiering, tekniske konsesjoner og innkjøpskontrakter var på plass i 2003. Prosjektet ble stoppet i 2003 etter at Statnett fikk avslag på konsesjonssøknaden som følge av at OED vurderte den samfunnsøkonomiske lønnsomheten som for usikker. Det var planlagt at prosjektet skulle være i driftsatt i 2007-2008.

NorGer (Norge-Tyskland)

Initiativtakere til NorGer-prosjektet var Agder Energi, Lyse Energi og det sveitsiske energiselskapet EGL i 2006. Kabelen har en planlagt kapasitet på 1400 MW. Felles konsesjonssøknad for NORD.LINK og NorGer ble sendt i 2010. Statnett kom inn på eiersiden i NorGer fra 2010, og er eeneier av NorGer fra 2011. NorGer-prosjektet fikk unntak fra inntektsregulering på tysk side i 2010 (av den tyske regulatoren Bundesnetzagentur), men fikk senere avslag fra EU-kommisjonen.

NORD.LINK (Norge-Tyskland)

NORD.LINK ble initiert av Statnett og Transpower (tidligere E.ON Netz, nå TenneT TSO) i 2007. Fra 2012 er TenneT og KfW (den tyske utviklingsbanken, 80 prosent eid av den tyske staten, 20 prosent av tyske delstater) partnere i NORD.LINK/NorGer på tysk side. Statnett skal eie 50 prosent, KfW minst 25 prosent og TenneT det resterende. Planlagt kapasitet er p.t. opptil 1400 MW med idriftsettelse 2018 (Statnett, 2012). Arbeidet med prosjektet er fra 2010 samordnet med NorGer (felles konsesjonssøknad).

NorNed 2 (Norge-Nederland)

NorNed 2 er en 700 MW-forbindelse initiert av Statnett og TenneT. Prosjektet er utsatt på ubestemt tid (Statnett, 2011).

NSN (Norge-Storbritannia)

NSN er en 1400 MW-forbindelse mellom Norge og England med planlagt idriftsettelse i 2020 (Statnett, 2012). Prosjektet er initiert av Statnett og National Grid.

North Connect (Norge-Storbritannia)

North Connect er en 1400 MW-forbindelse mellom Norge og Skottland med planlagt idriftsettelse i 2020. Initiativtakere og eiere av prosjektet er Agder Energi, E-CO Energi, Lyse Energi, Scottish and Southern Energy og Vattenfall (North Connect, 2011).

Sydvestlinken (Norge-Sverige)

Sydvestlinken er en forlengelse til Østfold av den såkalte Sydvestlänken i Sør-Sverige som planlegges av Statnett og Svenska Kraftnät i fellesskap. Melding om prosjektet ble sendt til NVE i 2011. Idriftsettelse har vært planlagt til 2018-2020 forutsatt endelig konsesjon i 2015-2017 (Statnett, 2011). Prosjektets tidsplan er imidlertid for tiden til vurdering i Statnett og Svenska Kraftnät, og det forventes at prosjektet blir utsatt (Statnett, 2012).

Cobra (Danmark-Nederland)

Cobra-prosjektet ble initiert i 2009 av Energinet.dk og TenneT. Planlagt kapasitet er 700 MW. Endelig investeringsbeslutning er planlagt i 2014.¹⁰

Estlink 2 (Finland-Estland)

Intensjonsavtale mellom Elering og Fingrid ble signert i 2010. Byggearbeidet er i gang, og planlagt idriftsettelse er i starten av 2014. Kabelen har en kapasitet på 650 MW.¹¹

Nye utenlandsforbindelser i Sverige

Den svenske regjeringen har pekt på at det nordiske elmarkedet er viktig for en effektiv utnyttelse av produksjonsressursene. Svenske myndigheter har på det grunnlaget formulert et mål om at

“flaskhalsen i det nordiska elnätet och mellan Norden och kontinenten ska därför byggas bort”

(Svenska Kraftnät, 2012, og Prop. 2008/2009:163.) Svenska Kraftnät arbeider med dette som utgangspunkt med flere nye prosjekter (Svenska Kraftnät, 2012):

- NordBalt (Sverige-Litauen). Initiativtakere til denne forbindelsen er den litauiske systemoperatøren Litgrid og Svenska Kraftnät (2006). Planlagt idriftsettelse er 2015-2016.
- Forlengelse av Sydvästlänken (Sverige-Tyskland). Prosjektet er i en svært tidlig fase, men mulig idriftsettelse er satt til 2018-2025.

¹⁰ Se <http://energinet.dk/DA/ANLAEG-OG-PROJEKTER/Anlaegsprojekter-el/Kabel-til-Holland-COBRA/Sider/Kabel-til-Holland-COBRA.aspx>.

¹¹ Se nyhetsbrev for EstLink2, issue 3 july 2012, tilgjengelig fra <http://estlink2.elering.ee/documents/>.

REFERANSER

EU-kommisjonen (2007): Exemption decision on the BritNed interconnector. Brussels, 18 X 2007, CAB D(2007)/1258.

North Connect (2011): Likestrømsforbindelse (1200-2000 MW) mellom Storbritannia og Norge. Melding med forslag til utredningsprogram.

NOU 1998:11: Energi- og kraftbalansen mot 2020. Olje- og energidepartementet.

Prop. 2008/2009:163: En sammanhållen klimat- og energipolitikk. Energi.

Statnett (2004): Alternative kabler. Dok.id 294951, 06.09.2004.

Statnett (2011): Nettutviklingsplan 2011. Nasjonal strategi for neste generasjon kraftnett. November 2011.

Statnett (2012): Statnetts oppdaterte investeringsplan for 2012. 29. september 2012.

Svenska Kraftnät (2012): Perspektivplan 2025 – En utvecklingsplan för det svenska stamnätet. Remissutgåva oktober 2012.

